

УДК 821.161.2

С.К. РЕВУЦЬКА,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського (Кривий Ріг)*

ПСИХОАНАЛІТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПЕРЕЖИВАНЬ ВІЛЬНОЇ ДУХОМ КРІПАЧКИ В ОПОВІДАННІ МАРКА ВОВЧКА «ЛЕДАЩИЦЯ»

У статті подано психологічне і психоаналітичне вивчення проявів психіки головного персонажа оповідання Марка Вовчка «Ледащиця», з'ясовано психологічне і психоаналітичне бачення автором молодой селянки-кріпачки у тогочасному поневоленому суспільстві. Основна увага приділена причинами, умовам та мотивам глибоких переживань персонажа, визначено наслідки цих переживань.

Ключові слова: психіка (психологічний стан, настрої, почуття, воля персонажа), мотиви, причини, умови переживань персонажа, психоаналіз.

Особлива увага Марка Вовчка до переживань персонажів її творів неодноразово відзначалася науковцями і одразу після виходу творів (П. Куліш, Д. Писарев), і упродовж всього ХХ ст. (А. Недзвідський, М. Тараненко, О. Засенко, Н. Крутікова, М. Грицай та інші). У ХХІ ст. творчість письменниці викликала дискусії серед науковців: Н. Зборовська, С. Павличко вважають, що основними факторами творчості письменниці є «імітації» творчості [1, с. 107] і «народництва, тісно пов'язана з акторством і грою» [1, с. 17], а Р. Чопик доводить, що письменниця вміла бути справжнім оповідачем, «осягати себе в іншому» [2, с. 13], що й давало можливість Марку Вовчку так глибоко проникати в психіку селян, відтворюючи це у творах. Наразі актуальним бачиться визначення сутності та рівня майстерності психологічного і психоаналітичного бачення та інтерпретування авторкою життя українських селян, використовуючи новітні підходи й методики.

Останні декілька десятиліть в українському літературознавстві спостерігається зростання уваги науковців до можливостей застосування психоаналітичних методик у вивченні художніх творів, творчого мислення митців слова. Так, Н. Демчук, досліджуючи прозу Т. Шевченка, робить спробу розмежувати зміст понять «художній психологічний аналіз», «психологізм» та «психоаналіз» і пропонує власні визначення. Натомість Н. Тульчинська, А. Швець, С. Присяжнюк, І. Лівіцька та багато інших дослідників послуговуються раніше окресленими прийомами, підходами, методиками. О. Бідюк запропонувала універсальну психоаналітичну методологію дослідження художніх текстів шляхом об'єднання «фрейдівської та юнгівської доктрини, фокусуючи увагу таки на художньому тексті», не випускаючи водночас «із поля зору психологію автора, з одного боку, та мікрообразний рівень тексту, з іншого» [4, с. 4]. А. Печарський детально досліджує теоретичні проблеми психоаналітичної інтерпретації крізь призму духовного простору патристики і богослов'я і доходить висновку, що «лише парадигмальні відношення психоаналітичних і літературознавчих концепцій та методів здатні забезпечити наукову об'єктивність» [3, с. 112]. О. Вертипорох аналізує оповідання В. Даниленка також у поєднанні різних видів психоаналітичної інтерпретації: фрейдівської, юнгівської, лаканівської. Саме розрізнення, а не змішування цих інтерпретацій, на думку дослідниці, уможливить з'ясування «сутності психоаналітичного

літературознавства та допоможуть у виробленні вмінь та навичок інтерпретувати художні тексти з використанням актуальної методології» [5, с. 107].

З огляду на недостатню системність, чіткість у тлумаченнях психоаналітичної інтерпретації у межах цієї статті під психоаналітичною інтерпретацією художнього твору розуміється психологічне і психоаналітичне вивчення конкретних проявів психіки персонажів та автора (чи нарраторів), тобто психологізму твору взагалі, а також психологічне та власне психоаналітичне бачення автором людини в суспільстві.

Завданням статті є з'ясування усіх свідомих і несвідомих мотивів, причин та умов переживань, елементів психоаналізу насамперед головного персонажа оповідання «Ледащиця».

Назвавши оповідання «Ледащиця», авторка заклала цінну інформацію не лише про ставлення людини (чи одного з персонажів) до будь-якої діяльності чи праці, а й натяки про можливі причини та наслідки «ледарювання» жінки.

Лише в другому розділі авторка знайомить читача з історією закріпачення героїні твору та умотивовує подальші прояви її психіки.

Так, Настя зі своєю матір'ю: «були з вільного роду, козаки, чи що» [6, с. 262], і в кріпацтво потрапили незаконним шляхом: «якось-то ними князь той жукуватий неправдою завладав» [6, с. 262]. Батько дівчини «дворак був» [6, с. 263], але прожив не довго: «Сп'яничивсь і вмер» [6, с. 262].

Таке походження й генетичні ознаки одразу вмотивовують схильність дівчини до вживання алкоголю та сильне прагнення до вільного життя. Не дивно, що навіть ще дитиною Настя тягнулася до вільного життя і тому здружилася із сусідською дівчинкою-міщанкою: «Дуже вони з Настею любилися: як сестри рідні – все, було, вкупці» [6, с. 264]. І весь вільний час («Діла небагато в Насті» [6, с. 264]) діти проводили разом – весело в розмовах та в розвагах: «от собі й щебечуть щебетушечки» [6, с. 264].

Здавалось би, все відбувається й описується традиційно й спокійно. Але оповідачка, характеризуючи Настю, неодноразово звертає увагу на її особливу чутливість, навіть надчутливість, на здатність до сильних переживань і почуттів загалом: «І така вона була якась палка, чующа... Вже було як зажуриться чим, то аж занедужає; як же весела – що то за жарти, що в неї за пісні, за вигадки!..» [6, с. 264]. І при цьому будь-які прояви психіки дівчини подаються максимально щирими й наївно відвертими: «Ні, воно було у горі, то сльози виплаче, у radoсах – сміх висміє. Що спочує, то з самої душі, з самого серця, щирого, киплячого...» [6, с. 264]. Та й через зовнішність дівчини («була хороша, як квітка <...> Шамка, легка, станом струнка, волосом чорнява» [6, с. 264]) оповідачка виразно передає настрої, стани й почуття Насті: «а що вже очі! Там були такі, що й без мови говорять!» [6, с. 264]. Так підкреслено глибину переживань молодій кріпачки.

Отже, в другому й третьому розділах авторка закладає ті основи (причини, умови, ситуації та мотиви), що повинні допомогти читачеві глибше зрозуміти психіку молодій дівчині, яка формально була кріпачкою, а духом – вільною.

Стан дівчини («задумалась і на лиці міниться» [6, с. 265]) після «повчальної» розмови судових чиновників з матір'ю про звільнення, авторка не аналізує, а лише констатує. Тому дійсно не зрозуміло, що саме так вплинуло на Настю – зміст розмови чи зневажливе ставлення чиновників до матері і до дівчини. Важливим для авторки виявилось те, що все це спонукає дочку до глибокого (зовсім не підліткового!) аналізу переживань матері: «Так от чого матуся така думна ходила!.. Ось чим журилась! Отож вона мені маленькій, було, розказує про наших батьків вільних, та й сама волі забажала!» [6, с. 266]. Ще важливішим було те, що дівча само вперше замислилося («сама задумалася, зажурилася» [6, с. 266]) над своїм соціальним становищем і над умовами життя.

Більше того, Настя робить спроби й елементарного психоаналізу: «Та все мені, – каже, – давня воля сниться, чогось мені невпокіжно: усе чогось дожидаю, сама не знаю чого... І думки мої мішаються, і сон мене не бере; а засну – все сниться, що на волі!..» [6, с. 266]. І хай молода кріпачка ще не може пояснити та повністю зрозуміти свій неспокійний стан, не здатна по-справжньому збагнути власні бажання (вони в неї ще тільки впливають із підсвідомості), ще не знає навіть змісту слова «воля», проте читачеві все стає зрозумілим – дівчина ще більше страждає від невідомості в майбутньому житті.

Надалі умови життя юної («шістнадцятий рочок починає» [6, с. 266]) Насті змінюються – пані залучає її до роботи та повністю завантажує шиттям: «Пані гаптувати її учить, шити;

розумна, жвава вона, швидко й навчилася – на свою голову: пані зраділа та чужу роботу почала брати» [6, с. 266]. І вже після перших перевантажень вільна духом Настя починає пасивно протестувати: «Інша, кажу, поплакала б та й сумирилась. Настя не така вдалася. Скільки вона сліз вилила, боже мій, світе мій! станула – як віск» [6, с. 266]. А в стражданнях вона стає все більше схожою на матір: «Ясні очі веселі стемніли, і стала вона похмура, як мати» [6, с. 266].

Тяжко переживаючи нові випробовування («затулившись руками, ридає-ридає! аж задихається» [6, с. 267]), дівчина дедалі глибше усвідомлювала своє принизливе становище, скаржилася такій же кріпачці-оповідачці: «Там люди! – покрикнула. – Живуть, ходять собі, на божий світ дивляться, а я отут над чужою роботою пропадаю» [6, с. 267]. І тут, шістнадцятирічна Настя, яка, здавалося, ще не має досвіду ні по-справжньому радіти, ні по-дорослому горювати, говорить: «То що – горе? Я горя не боюся... Мені гірш: я не знаю ні горя, ні радощів; я мов камінь тут каменію!» [6, с. 267].

Після такого зрілого й емоційного самовизначення й зізнання Настя починає й справді самостійно вгамовувати і сльози, і страждання – вона вже не дитина, якій потрібна жалість і підтримка близьких. І разом з тим дівчина ще іноді просить оповідачку та матір розрадити її розмовами: «Сядьте ближенько, мамо! Погомоніть, тіточко, розговоріть мене» [6, с. 267]. А весь цей процес свідчить, що дівчина, хоча ще й дуже обурюється умовами її існування, вже здатна і витримати їх, заспокоїтися з поради оповідачки: «не журись, не плач...» [6, с. 267]. Коли ж співчутливих порад чужої людини Насті мало, вона: «не вважаючи, не слухаючи, як кинеться до матері, як ухопить її за руки» [6, с. 267], та й просить від неї справжньої, дійової підтримки чи поради: «скажіть мені словечко, скажіть! Моя душа переболіла... мое серце схне!» [6, с. 267].

Сум і гнів молододі кріпачки посилюються від докорів та погроз пані – Настя стає від того й зовсім безпорадною («так-то вже гірко» [6, с. 268]): «Може, собі роблю? <...> Може, собі заробила що?» [6, с. 268] – безсило й роздратовано запитує вона пані. Та коли пані опускається й до примітивного та грубого побиття, героїня проявляє справді вольовий козацький характер: замість вибачень, вона викрикує: «Бийте, бийте <...> та й за се кажіть дякувати!» [6, с. 268]. Дух протесту проти такого свавілля пані відбився і на обличчі дівчини: «бліда, грізна, сама розпач гіркая!» [6, с. 268].

Більше того, авторка бачить і глибоко усвідомлює не лише минулий й сучасний стан Насті – причини, мотиви, а ще й справедливо оцінює та сміливо (в кінці розділу) розмірковує над наслідками такого існування кріпачки: «Життя наше, життя! Молодого віку робиш-робиш, а сам в убожестві, в ганибі, – і такеньки старість нахопиться... По чім вас, молодії літа, згадувати?..» [6, с. 268]. Не такої молодості й не такого майбутнього прагнула Настя, і тому вона переживає так, що її сумний стан передається й дорослим жінкам-кріпачкам: «і вже в нас у хаті ні мови, ні говірки <...> Я в кутку, Настя у другому, понура. Чайчиха коло печі, як хмара, хибається, робить» [6, с. 268], й подрузі-міщаночці: «аж та, весела щебетушечка, голівку схилить, зітхне і змовкне» [6, с. 269]. Не менше, ніж панська сваволя, гнітили дівчину бездіяльність близьких та нерозуміння ними її переживань. Та все це не лише гнітило Настю, а й спонукало до самостійного й активного пошуку шляхів визволення – вона почала щовечора кудись ходити, а повертаючись вранці до дому, ухилилася від відповідей на питання матері про те, де була і що робила: «Не питай мене, моя мати! не питай!» [6, с. 269], – хоча «дзвеніли слова її по хаті, як плач...» [6, с. 269]. Усім цим (і недомовленістю, й особливими інтонаціями) авторка все більше і більше інтригує читача: «лежить – німа, мов убита»; «Ні просьби, ні грозьби не чує – німа»; «Як вже не просили, як не благали, – нічого не сказала» [6, с. 269]. Замкненість, полохливість і повна закритість психіки Насті («іде вона, оглядається, а заглядивши, що її доганяють, побіжить, як на крилах <...> Ані сліз, ані слів не чує, не вважає» [6, с. 269] – усе не тільки свідчило про хворобливу аномальність вщент розладнаної психіки дівчини, не лише підкреслювало гнітуче передчуття лиха: «Як-то сумно було в нас у хаті! Як-то тихо, глухо!.. По тижнях словця, було, не промовимо любого» [6, с. 269], а й так само гнітуче впливало на стан і почування оточення – жінки аж «іздрігалися» [6, с. 270] від перепадів її настроїв: від плачу до п'яного «реготу» [6, с. 270].

Надію на волю й на людське життя Настя нарешті знаходить у пияцтві («Стоїть вона така червона, очі горять, стоїть і сміється» [6, с. 270]) та в обіцянках якогось чоловіка: «Мені весе-

ло...»; «Ізнайшла вже я чоловіка, що мене визволить...» [6, с. 270]. Після того й полилися розповіді та мрії про світле й радісне майбутнє: «Будемо вільні, станемо жити, на самих себе робити»; «Ми ж, моя матінко, козачого роду... Як-то нам застряти у неволі вічній...» [6, с. 270]. Спочатку дівчина стала і сміливою й свідомою, рішучою та впевненою – все продумає й наперед знає, хоче дотримуватися заповідей, етикетно-побутових та звичаєвих правил: «будемо за його богу молитись... Хоч він тепереньки й зневажає мене, і од людей мене не криє... та нехай! Я йому, матінко, дякую, я йому, матінко, низенько кланяюсь у самі ноги...» [6, с. 270]. Дівчина із захопленням повідомляє: «Він бумагу мені напише... Пані не має права жодного на нас!» [6, с. 270].

Де й ділися дівоча скромність і цнота, грайливість і безтурботність – натомість прийшла хмільна радість за майбутнє: «Весело мені, як-то вже весело, мати моя рідна!..» [6, с. 270]. Самоспостереження героїні надзвичайно виразні й чіткі, високосвідомі: «А засмучуся – він мені грошей дасть... я горілки куплю... і зорі ясні в голові в мене світять!..» [6, с. 270]. Так потяг до волі почав переростати в потяг до хмелю – без роздумів, без термінології та розпрямудрості: «І з того часу щовечір вона, було, й п'яна; а вирве вдень годинку, то і вдень уп'ється» [6, с. 270]. Дуже швидко Настя стала байдужою до гнівної лайки на її адресу, і до присоромлень, і, навіть, до її побиття панєю: «Нехай, нехай! Уп'юся – все забуду, весело буде!»; «А Настя ніби й не чує. Сміються вони, і вона ще всміхнеться» [6, с. 271]. Все викладено послідовно, детерміновано й логічно, хоча не зовсім переконливо – надто вже швидко скочується стійка й волелюбна, сильна і настирлива дочка українського козака до стану жінки-п'янички. Цей факт можна пояснити хіба що особливостями жанру твору.

Не логічною і невчасною видається, на перший погляд, така констатація: «Найшлася в Насті дитинка...» – але вже кінцівка речення розставляє все по-місцях – тільки в алкоголічки може народитися: «таке-то малесеньке, сухесеньке, слабеньке!» [6, с. 271] дитятко.

Саме цей факт найбільше потряс психіку Насті, оскільки народження небажаної дитини ще більше загостило її стан: «Дитино моя! Лихо мое!» – застогнала і, затулившись руками, заплаче. А давно вже вона не плакала...» [6, с. 271]. Особливо переконливим доказом цього стало те, що «Настя стала більш іще пити» [6, с. 271]. І догляд за хворим дитям («І росло ж воно трудно та болезно: усе нездужає, та нездужає, та квилить» [6, с. 271]) вона повністю перекладає на матір і кірпачку-оповідачку. Лише тоді, коли мати витверезіла, хворе дитятко нагадало молодій матері про жорстокий обман того чоловіка, котрий обіцяв їй (а отже, й дитині) волю: «Дитино моя, чому твій тато не прийде одвідати?... <...> Що йому? Він і не питає ніколи...» [6, с. 271].

Ще менш логічним змальовано те, що мати п'яною: «і дитинку попестить, пожалує»; «всміхається і ладки їй б'є», а коли «твереза, то зроду не підійде до дитини, не гляне – біжить геть» [6, с. 271]. Та така алогічність лише зовнішня, а насправді ж тільки тверезою мати справді глибоко усвідомлює те, який злочин здійснила мати-егоїстка перед своєю дитиною і як же вона (саме за це!) ненавидить дитину. Це дійсно глибоке проникнення в психіку злочинця.

Описує авторка і ті закономірні психофізіологічні процеси, які відбуваються в тілі алкоголічки в період вимушеного утримання від алкоголю, з одного боку: «Билась вона, кричала, наче її гарячим залізом пекли: «Ой пустіть мене, пустіть! Або з мене голову здійміть! Змилуйтеся! Мучите мене нащо й про що? Я п'яниця вічна...» [6, с. 271–272]; а з іншого – Настя сама говорить, що горілка допомагає їй інакше сприймати реальність: «Уп'юся я, своє лихо засиплю... А в тверезій – лихо обік мене сидить, лихо мені в вічі дивиться!» [6, с. 272]. Усе це уможливлює припущення, що жінка не тільки залежна від алкоголю, а ще й свідомо прагне втекти від реалій життя у світ хмільних марень. Саме так і трапляється з тими сильними, стійкими й вольовими та волелюбними людьми, котрі потрапляють у настільки безвихідні ситуації, з яких вони не можуть знайти ні найменшого виходу вже хоча б тому, що їм не вистачає ні безмежної терпливості, ні сили духу (вони зосереджені передовсім на собі), ні здатності звернутися по справжню допомогу – вони самодостатні.

Отже, майстерно та послідовно, глибоко й багатогранно аналізуючи психіку самовпевненої й самодостатньої жінки, яка так і не усвідомила свого реального статусу в суспільстві, авторка зуміла розкрити перед читачем і соціальні, і суто психологічні причини її важких душевних страждань та наслідки цих переживань: побачивши мертву дитинку, Настя не просто голосить над нею: «Дочко, дочко мала! Рученьки мої холоднісінькі! Личенько моє прив'яле! – сама бере її за ручечки, цілує, у голівку цілує» [6, с. 272] – а ще й осмислює та оцінює її смерть: «Колись-то квилито тихенько – тепер німе... Так оце ти вмерло?...» [6, с. 272].

Смерть дитини мати бачить як добро: «Добре, донечко, добре! Йй же богу, добре!» [6, с. 272]. Це не емоційна чи смислова роздвоєність згорьованої жінки, не парадокс материнства («А сама слізьми обсипається, наче й горює, й радіє чогось разом» [6, с. 272]), а така реакція матері-п'яниці, яка засвідчує її підсвідомі страждання, і дикий прагматизм егоцентричної особини, котра вже не здатна турбуватися навіть про рідну і немичну дитину, не говорячи вже про її майбутнє.

Така мати готова навіть похорони й хмільне поминання рідної дитини використати як привід напиться: «Горілки треба, горілки! Люди будуть, ховати доню прийдуть!... Чи прийдуть же? Що ж? Все треба горілки... Побіжуй!» [6, с. 272]. Так, п'яна Настя кудись «побігла, і до ночі не верталась» [6, с. 272], а повернувшись: «Знов дитину за ручечки брала, знову у головку цілувала» [6, с. 272–273] та й заснула біля труни. І знов авторка акцентує увагу читача на реакції п'яної матері на смерть дитини: «Добре, добре, йй же богу, добре!», «Все те слово промовляла» [6, с. 273], викриваючи її підсвідомі почуття.

У тверезому стані Настя й смерть дочки сприймає і без сліз, і без голосінь та поцілунків. Побачивши вранці труну, вона: «іздригнулась, збіліла. – Умерла! – промовила, наче вона того й не знала, забула» [6, с. 273].

Перебуваючи на межі між реальністю і п'яним маренням, жінка виявляє ще й ознаки агресії до оповідачки, що співчутливо намагається відвести її від дитини: «Пустить! – гримнула. – Нехай подивлюсь! Я ще не бачила її досі, до самої смерті її...» [6, с. 273]. А в процесі протверезіння Настя лише стримано: «Дивилась, дивилась, якось тихшала все, ніби сумирялася, та й вийшла з хати» [6, с. 273]. Тут авторка вже навіть не констатує перебігу думок та почуттів тверезої та п'яної жінки, бо вона опустила в процес деградації її характеру, до найнижчого рівня – після поховання «твереза і біла-біла, стомлена» [6, с. 273] Настя навіть не згадала про свою дитину: «нічого <...> не питала...» [6, с. 273]. Більше того, вона: «Після сього ще гірш запила» [6, с. 273] на цілих «два роки!» [6, с. 273].

Лише після того повторився психічний зрив: «Настя разом покинула пити, нікуди й кроку з двора не йде» [6, с. 273]. Але і повтор ситуації, і повтор емоційно-чуттєвого вибуху та стану жінки вже не потребували додаткових чи якихось оригінальних засобів, форм чи прийомів його змалювання – повторювалися навіть сказані нею слова: «Обманив!»; «Що мені зробити? Я піду до його, піду... Або я його з світу звезу, або сама зійду. Він мене впевнив, що в понеділок волю пришле...» [6, с. 273]. Авторці дійсно не було вже потреби ні деталізувати вияви психіки молодої кріпачки, ні співчувати їй у тому, що вона жила тільки волею і не турбувалася ні про кого.

Процес прагнення Насті до вільного життя настільки захопив та емоційно й фізично виснажив її, що отримавши волю, вона повертається до дому: «біла як устка, ні журлива ні весела – от мов з каменю» [6, с. 274]. У свідомості героїні перемішується реальне з бажаним, омріяне з неможливим: «Я вже сьогодні випила, – шумить мені в голові...» [6, с. 274] – констатує вона й звертається до людей: «Люди добрі! – простогнала. – Чи я вільна, чи я тільки п'яна?..» [6, с. 274].

Про абстиненцію жінки та втрату сенсу життя авторка детально пише в останньому розділі твору.

Перебравшись тимчасово жити до своєї подруги-міщанки, уже вільна Настя спочатку замикається в собі («сіла в кутку, як схилила голову, – немов замерла так» [6, с. 275]) та уникає будь-якого спілкування відмовками («Голова болить!» [6, с. 275]). А далі поступово погіршується і її фізичне та психічне здоров'я: «ще гірше вона занедужала; вже з того дня й не встала. Танула вона як свічечка» [6, с. 275], у пригніченому стані жінка перестала пізнавати знайомих і близьких («Нікого не пізнає, дивиться страшно і все за голову себе хапає. – Горить, горить! – каже» [6, с. 275]).

Марення та страшні фізичні страждання, викликані припиненням вживання алкоголю, почали супроводжуватися ще й самозвинуваченнями, каяттям і, разом з тим, жалем до себе самої одночасно: «Я вільна, вільна!.. Ну, добре!.. І вільна, і п'яниця, і ледащо!.. <...> Добрий хазяїн вижене»; «П'яниця, ледащо, треба її з свого двору вигнати!» – скаже і вижене... і добре зробить» [6, с. 275].

Після всього цього авторка показує, що жінка, котра все свідоме життя боролася за волю, так і не зрозуміла до кінця, для чого вона їй потрібна, адже під впливом алкоголю й боротьби з кріпацтвом вона дійшла до відчуття, що її вигонять звідусіль: «Усе їй привиджується, що її женуть» [6, с. 275].

Отже, послідовно, детально й логічно, умотивовуючи кожен вияв психіки волелюбної від природи жінки-кріпачки, авторка майстерно й правдиво відображає складний процес її

духовної, фізичної та особливо психічної деградації. І головною причиною такого виродження людини вона називає не тільки тоді вже застарілу систему кріпацтва, а саму закріпачену особистість – її самовпевненість і довірливість, емоційно-чуттєву неврівноваженість, уявну самодостатність і в той же час безвільне опускання до хворобливого алкоголізму.

Список використаних джерел

1. Зборовська Н. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури: монографія / Н.В. Зборовська. – К.: Академвидав, 2006. – 504 с.
2. Чопик Р. Вовчок / Р. Чопик // Слово і час. – 2007. – № 8. – С. 3–14.
3. Печарський А. Психоаналітичний аспект української белетристики першої третини ХХ сторіччя: монографія / А. Печарський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 466 с.
4. Бідюк О. Психоаналіз мікробразів художнього тексту (на матеріалі творчості Ліни Костенко): автореф. дис. ... канд. філол. наук / О. Бідюк. – Тернопіль, 2009. – 22 с.
5. Вертипорох О. Психоаналітична інтерпретація: методика і практика (на матеріалі оповідання Володимира Даниленка «Солом'яний пан») / О. Вертипорох // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». – 2013. – № 5 (258). – С. 106–113.
6. Марко Вовчок. Твори в 7 т. / М. Вовчок [редкол.: О.Є. Засенко, Н.Є. Крутікова, М.Є. Сиваченко]. – К.: Наукова думка, 1964. – Т. 1. – 465 с.

References

1. Zborovs'ka, N. *Kod ukraiinskoj literatury: proekt psykhoistorii novitnioj ukraiinskoj literatury: monohrafiia* [Ukrainian literature code: new Ukrainian Literature psychohistory draft: monograph]. Kyiv, Akademyvdav Publ., 2006, 504 p.
2. Chopyk, R. *Vovchok* [Vovchok]. *Slovo i chas* [Word and Time], 2007, no. 8, pp. 3-14.
3. Pechars'kyi, A. *Psykhooanalitichnyi aspekt ukraiinskoj beletrystyky pershoj tretyny XX storichia: monohrafiia* [Psychoanalytic aspect of the Ukrainian fiction in the first third of 20th century: monograph]. L'viv, LNU Publ., 2011, 466 p.
4. Bidiuk, O. *Psykhooanaliz mikroobraziv khudozhnioho tekstu (na materialy tvorchosti Liny Kostenko)*. Avtoref. dys. kand. filol. Nauk [Literary text microcharacter sketches psychoanalysis (as exemplified in Lina Kostenko's writing). Extended abstract of cand. philol. sci. diss.]. Ternopil', TNPU Publ., 2009, 22 p.
5. Vertyporokh, O. *Psykhooanalitichna interpretatsiia: metodyka i praktyka (na materialy opovidannia Volodymyra Danilenka «Solomyanyi pan»)* [Psychoanalytic interpretation: methods and practice (as exemplified in V. Danylenko's «Straw gentleman»)]. *Visnyk Cherkas'koho universytetu. Seriiia «Filolohichni nauky»* [Reporter of Cherkasy University. Series «Philology»], 2013, no. 5 (258), pp. 106-113.
6. Marko Vovchok. *Tvory u 7 t.* [Works in 7 volumes]. Kyiv, Naukova dumka Publ., 1964, vol. 1, 465 p.

В статье представлено психологическое и психоаналитическое изучение проявлений психики главного персонажа рассказа Марка Вовчка «Ледащица», определено психологическое и психоаналитическое видение автором молодой сельской девушки-крепостной в условиях крепостного общества. Основное внимание уделено причинам и мотивам глубоких переживаний персонажа, определению последствий этих переживаний.

Ключевые слова: психика (психологическое состояние, настроение, чувства, воля персонажа), мотивы, причины, условия переживаний персонажа, психоанализ.

The article deals with psychological and psychoanalytical studying of Marko Vovchok's «Ledashchytzia» main character's psyche domain. The author's psychological and psychoanalytical vision of neif in the villeinage society of that time is investigated. The great attention is paid to character's deep-seated feelings sources, conditions and motives. The consequences of these feelings are determined.

Key words: psyche (psychological state, mood, feelings, wills of the character), motives, sources, conditions of feelings of the character, psychoanalysis.

Одержано 28.01.2016.